

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าวิทยุเป็นสื่อมวลชนอย่างหนึ่ง ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาความเสมอภาคทางการศึกษาคิดเป็นอย่างดี สามารถนำโลกภายนอกเข้าสู่ห้องเรียนและสามารถกระจายเสียงบทเรียนที่มีคุณภาพไปสู่ห้องเรียนในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิทยุเพื่อการศึกษา โดยแบ่งรายการการกระจายเสียงออกเป็น 2 รายการคือ รายการวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชน ซึ่งออกอากาศที่สถานีวิทยุศึกษา กรุงเทพมหานคร และรายการวิทยุโรงเรียน ออกอากาศที่สถานีวิทยุศึกษา กรุงเทพมหานคร และสถานีวิทยุในส่วนภูมิภาคอีก 20 สถานี แต่ก็ไม่สามารถส่งกระจายเสียงได้อย่างทั่วถึง รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของสื่อวิทยุ จึงได้อนุมัติให้ใช้เงินยืมจากสมาคมการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Association, IDA) และใช้เงินงบประมาณของประเทศสมทบ เพื่อสร้างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เครื่องข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษา ซึ่งสามารถส่งกระจายเสียงได้ครอบคลุมร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งสร้างอาคารที่ทำการของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และแจกจ่ายเครื่องรับฟังวิทยุให้แก่โรงเรียนรัฐบาลทั่วประเทศ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา 2525 : 1-4) โดยมีศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบในด้านการผลิตบทเรียนวิทยุโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรพุทธศักราช 2521

เนื่องจากการเรียนจากบทเรียนวิทยุโรงเรียนซึ่งเป็นสื่อประเภทโสตสัมผัส นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ต้องอาศัยทักษะการฟัง ทักษะนี้เป็นพื้นฐานประการหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ (Price 1954 : 250) และทักษะทางด้านนี้จำเป็นจะต้องมีการฝึกฝน ไฮน์ริชส์ (Heinrichs 1958 : 66-102 อ้างถึงใน วิเชียร โดมนาค 2524 : 21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้บทเรียนทางวิทยุกระจายเสียง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ถ้าหากนักเรียนได้รับการฝึกให้รู้จักฟังบทเรียนทางวิทยุแล้ว สื่อวิทยุนี้จะมีค่าที่สุดสำหรับการสอนในห้องเรียน เพราะบทเรียนวิทยุจะถ่ายทอดประสบการณ์ทางการฟัง ที่อาศัยเสียงพูด เสียงดนตรีและเสียงประกอบคำเป็น เรื่องและสร้างอารมณ์ประทับใจให้กับนักเรียน (จิรพันธ์ เคมะ 2524 : 2) นั้นแสดงให้เห็นว่า ทักษะ

การฟัง เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการ เรียนจากบทเรียนวิทยุโรงเรียน เพราะการมีทักษะการฟังที่ ดีจะส่งผลต่อการ เรียนรู้ได้ดี ดังงานวิจัยของ รัตนา ศิริพานิช (2507 : 69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความ เข้าใจในการฟัง และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มี ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างสูง นั้น เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าระดับความ เข้าใจในการฟัง เป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญ สำหรับการ เรียนรู้จากบทเรียนวิทยุโรงเรียน

นอกจากความ เข้าใจในการฟังของนักเรียน จะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการ เรียน รู้จากบทเรียนวิทยุโรงเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องอาศัยประสบการณ์เดิม เข้ามาช่วย เพื่อให้เกิด มโนทัศน์ ซึ่ง กูด (Good 1945 : 141 อ้างถึงใน จิระพันธ์ เคมะ 2524 : 4) กล่าวว่า ผู้เรียนจะมีความ เข้าใจในบทเรียน ได้จากการนำประสบการณ์เดิมมา เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับความ เห็นของ สไนเดอร์ (Snyder 1968 : 6) ที่ว่า การเรียนรู้ต้องอาศัย มโนทัศน์เป็นพื้นฐาน เมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือประสบการณ์ที่จัดให้ใหม่ ผู้เรียนจะใช้ มโนทัศน์ ที่มีอยู่ เดิมจัดระเบียบตามความ เหมาะสมของความสามารถของตนเอง ผนวกกับการจัดระเบียบ ประสบการณ์เดิมให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับปัญหาหรือประสบการณ์ใหม่

มโนทัศน์เป็นองค์ประกอบในโครงสร้างระบบความคิด (Cognitive Structure) ซึ่งประกอบด้วยมโนทัศน์ที่ถูกจัดลำดับ เป็นระบบ จากมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้างที่สุดไปยังมโนทัศน์ ที่มีความหมายแคบลง (Ethirveerasingam 1971 : 235-A) ซึ่งโครงสร้างระบบความคิด ของบุคคล จะจัดลำดับความรู้ในสาขาใดสาขาหนึ่งไว้ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โครงสร้างระบบความคิดนี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการ เรียนรู้ และความจำข้อมูลใหม่ ๆ ในสาขาเดียวกัน จะทำหน้าที่บ่งชี้ความ เที่ยงตรงและความแจ่มชัดถึงความหมายที่จะ เรียน การเรียนความรู้ใหม่ จะเกิดขึ้นได้ดีและจำได้แม่นยำ แต่ในทางตรงข้ามถ้าโครงสร้างระบบความคิดจัดลำดับสับสน ไม่ชัดเจนและมั่นคงแล้ว จะรับรู้และจำความรู้ใหม่ได้น้อย หรือไม่ยอมรับรู้เลย (Ausubel 1968 : 26-27) ซึ่งสิ่งช่วยเตรียมโครงสร้างระบบความคิดนี้ ออสซูเบล (Ausubel) เรียก ว่า ออร์แกนไนเซอร์ (Organizers) ซึ่งจะช่วยเสริมความเข้าใจ เกิดประโยชน์ต่อการ เรียนรู้และความคงทนในการ เรียนรู้เนื้อหาสาระ (Ausubel อ้างถึงใน เอื้อมพร จตุรธำรง 2521 : 10) ดัง เช่นงานวิจัยของ ออสซูเบลและฟิตเจอร์าล (Ausubel and Fitzgerald 1962 : 243-249) ได้ทำการวิจัย โดยจัดออร์แกนไนเซอร์ไว้ก่อนการอ่านบทความ ซึ่งผล การทดลองพบว่า กลุ่มทดลองได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า ความแตกต่างนี้จะเห็นได้ชัดเจนกับกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ ซึ่งเขาให้เหตุผลว่า กลุ่ม

ที่มีความสามารถทางภาษาดำเนิน มีความสามารถในการจัดมโนทัศน์ของเนื้อเรื่องคำ ขณะที่กลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาสูง จะมีความสามารถในการจัดมโนทัศน์ของเนื้อเรื่องได้โดยอัตโนมัติ ฉะนั้น เด็กที่มีระดับความสามารถทางภาษาดำเนินต้องการ ออร์แกนไนเซอร์เพื่อช่วยจัดมโนทัศน์ของเรื่องในการอ่านบทความที่มีรายละเอียดมาก ๆ

การจัดออร์แกนไนเซอร์ในการเรียนการสอน โปรเจอร์และคณะ (Proger and Others 1970 : 28-33) ได้กำหนดตำแหน่งการจัดออร์แกนไนเซอร์ในการเรียนการสอนไว้ 3 ตำแหน่ง

1. ก่อนการเรียนการสอน (Advance Organizers)
2. ระหว่างการเรียนการสอน (Concurrent Organizers)
3. หลังการเรียนการสอน (Post Organizers)

การจัดออร์แกนไนเซอร์ในการเรียนการสอน นอกจากจะจัดตามตำแหน่งของการเรียนการสอนแล้ว ลูคัส (Lucus 1972 : 3390-A) ได้แบ่งออร์แกนไนเซอร์ก่อนการเรียนออกเป็น 3 ชนิด ตามรูปแบบของการนำเสนอ คือ

1. ออร์แกนไนเซอร์โสตสัมผัส (Audio Advance Organizers)
2. ออร์แกนไนเซอร์จักษุสัมผัส (Visual Advance Organizers)
3. ออร์แกนไนเซอร์ข้อเขียน (Written Advance Organizers)

ออร์แกนไนเซอร์โสตสัมผัส จะเสนอด้วย เสียง คำบรรยาย หรือภาษาพูด โดยผู้เรียนรับรู้ด้วยการฟัง ออร์แกนไนเซอร์จักษุสัมผัส จะเสนอด้วย ภาพหรือวัสดุ โดยผู้เรียนรับรู้ด้วยการดู และออร์แกนไนเซอร์ข้อเขียน จะเสนอด้วย ภาษาหนังสือหรือภาษาเขียน โดยผู้เรียนรับรู้ด้วยการอ่าน

ในสภาพการเรียนการสอนโดยใช้วิทยุโรงเรียน ซึ่งเป็นสื่อประเภทโสตสัมผัส ออร์แกนไนเซอร์โสตสัมผัสจึงเหมาะสมที่สุดกับการเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียน เพราะการเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะการนำเสนอแบบละครวิทยุ จึงมีความต่อเนื่อง ไม่ต้องการสิ่งรบกวน ในขณะที่นักเรียนกำลังมีอาการคล้อยตามเนื้อเรื่อง จะช่วยให้การเรียนรู้จากบทเรียนวิทยุโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังงานวิจัยของ จีระพันธ์ เคมะ (จีระพันธ์ เคมะ 2524 : 94) ได้ทำการทดลองจัดออร์แกนไนเซอร์ชนิดโสตสัมผัส 3 แบบ คือ แบบเสนอเนื้อเรื่องย่อ แบบเสนอเค้าโครงเรื่อง และแบบเสนอคำถามเชิงอรรถ โดยจัดออร์แกนไนเซอร์

ทั้ง 3 แบบ ไว้ก่อนการเสนอละครวิทยุ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับออร์แกนไนเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อ และแบบเสนอเค้าโครงเรื่อง มีผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับออร์แกนไนเซอร์แบบคำถามเชิงอัตนัย และกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นว่าการจัดออร์แกนไนเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อในการเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียนเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงขึ้น เพราะเนื้อเรื่องย่อเป็นการ เก็บใจความสำคัญของเรื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่แต่เพียงย่อ ๆ ให้เข้าใจเรื่องได้บริบูรณ์ และรวดเร็ว (ประสิทธิ์ ภาพยนตร์ 2518 : 230)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำออร์แกนไนเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อมาจัดไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ สำหรับการนำเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียน โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาในบทเรียนวิทยุโรงเรียนนั้น สามารถจัดได้ 3 ตำแหน่ง คือ จัดออร์แกนไนเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อไว้ก่อนการฟัง จัดไว้หลังการฟัง และจัดไว้ทั้งก่อนและหลังการฟังบทเรียนวิทยุโรงเรียน ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดได้ทำการวิจัยมาก่อน นอกจากการวิจัยกับสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของ ชแนล (Schnell 1972 : 907-A) ได้ทำการวิจัย โดยการจัดออร์แกนไนเซอร์ไว้ก่อนการอ่านบทความ จัดออร์แกนไนเซอร์ไว้หลังการอ่านบทความ และจัดออร์แกนไนเซอร์ไว้ทั้งก่อนและหลังการอ่านบทความ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับออร์แกนไนเซอร์ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งใดก็ตาม จะได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มที่ได้รับออร์แกนไนเซอร์หลังจากอ่านบทความจะส่งผลความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เพราะออร์แกนไนเซอร์ที่จัดไว้หลังการอ่านบทความ จะส่งผลต่อการจำระยะสั้น (Callihan 1975 : 7975-A) และทำหน้าที่เป็นบทสรุป (เอี่ยมพร จตุรธำรง 2521 : 11) ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ดีขึ้น

นอกจากจะมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดตำแหน่งของออร์แกนไนเซอร์ในการเสนอเนื้อหาแล้ว สมิท (Smith 1976 : 3482-A) ได้ทำการทดลอง จัดออร์แกนไนเซอร์ไว้ก่อนการเรียน จัดไว้ระหว่างการเรียน และจัดไว้หลังการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยคำนึงถึงระดับความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงนามธรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดตำแหน่งออร์แกนไนเซอร์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กับระดับความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงนามธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

✓ จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจากการจัดออร์แกนไนเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อที่ตำแหน่งต่าง ๆ ในการเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียน

โดยคำนึงถึงระดับความเข้าใจในการฟังว่า วิธีการใดจะเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด เพื่อให้
การเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนวิทยุโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ✓

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของตำแหน่งการจัดตำแหน่งออร์แกนใน เซอร์แบบ เนื้อเรื่องย่อใน
 การเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียน และระดับความเข้าใจในการฟัง ต่อผลการเรียนรู้ด้านพุทธิสัย
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
 ปีการศึกษา 2528 โรงเรียนวัดนาคปรก เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. ระดับความเข้าใจในการฟัง วัดจากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบทดสอบ
 ของ รัตนา ศิริพานิช (รัตนา ศิริพานิช 2527 : 88-138) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง
 ระดับปานกลาง และระดับต่ำ
3. บทเรียนวิทยุโรงเรียนจะเป็นบทเรียนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 เรื่องหนูกรงกับหนูนา

คำจำกัดความของการวิจัย

1. บทเรียนวิทยุโรงเรียน หมายถึง รายการวิทยุกระจายเสียงที่ออกอากาศสำหรับ
 วิทยุโรงเรียน ที่ผลิตโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
2. ออร์แกนในเซอร์ หมายถึง สิ่งช่วยเตรียมโครงสร้างระบบความคิดให้ผู้เรียน จะ
 ช่วยเสริมความเข้าใจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทำให้เห็นขอบข่ายเนื้อหา และช่วยรวบรวม
 เนื้อหาในเรื่องที่จะเรียนและมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับเรื่องนั้น
3. เนื้อเรื่องย่อ หมายถึง ข้อความที่เก็บจากใจความสำคัญของเรื่องที่สมบูรณ์ แล้ว
 นำมาเรียบเรียงใหม่เพียงย่อ ๆ เพื่อให้การศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ กระทำได้รวดเร็วและ
 ครบถ้วน
4. การจัดออร์แกนในเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อไว้ก่อนการฟัง หมายถึง ให้ฟังเนื้อเรื่องย่อ
 ก่อน แล้วตามด้วยการฟังบทเรียนวิทยุโรงเรียน

5. การจัดคอร์สแกนในเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อไว้หลังการฟัง หมายถึง ให้ฟังบทเรียน วิทยุโรงเรียน แล้วตามด้วยการฟังเนื้อเรื่องย่อ

6. การจัดคอร์สแกนในเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อทั้งก่อนและหลังการฟัง หมายถึง ให้ฟัง เนื้อเรื่องย่อแล้วฟังบทเรียนวิทยุ แล้วตามด้วยการฟังเนื้อเรื่องย่ออีกครั้ง

7. ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย หมายถึง ความสามารถในการตอบข้อทดสอบวัด พฤติกรรมด้านความรู้ ความจำ และความเข้าใจ ของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยบทเรียนวิทยุ โรงเรียน

สมมติฐานในการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งการจัดคอร์สแกนในเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อในการเสนอ บทเรียนวิทยุโรงเรียน และระดับความเข้าใจในการฟัง ต่อผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของ นักเรียน

2. การจัดคอร์สแกนในเซอร์แบบเนื้อเรื่องย่อในการเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียน ทั้ง 3 ตำแหน่ง จะมีผลต่อการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนแตกต่างกัน

3. นักเรียนที่มีระดับความเข้าใจในการฟังต่างกัน จะมีผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

✓ 1. เป็นแนวทางในการผลิตบทเรียนวิทยุโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพในการเรียน การสอนดียิ่งขึ้น

2. เป็นแนวทางในการเสนอบทเรียนวิทยุโรงเรียน ให้เหมาะสมกับระดับความเข้าใจ ในการฟังของเด็ก